

EL SECTOR AGROALIMENTARI EN L'ECONOMIA VALENCIANA

ÍNDEX

1. Introducció
2. Antecedents valencians
3. Resultats

Resum:

S'adopta la metodologia del Ministeri d'Agricultura i Pesca, Alimentació i Medi Ambient per a l'estimació del Valor Afegit Brut del Sistema Agroalimentari Valencià, des d'un punt de vista integrat, en el qual les activitats productives del sector agrari i de la indústria alimentària s'estudien connectades amb altres activitats cap amunt de la cadena (subministrament d'inputs i serveis) i cap avall (transport i distribució comercial), fins a la posada a disposició dels productes per al consumidor final.

L'aportació del Sistema Agroalimentari a l'economia valenciana l'any 2014 es pot estimar en un 11,48% que es redueix al 10,32% en el cas que no es tinga en compte el valor afegit generat pels aliments importats a punt per a la fase de consum.

En considerar el sistema pesquer la contribució total, amb importacions, del Sistema Agroalimentari i Pesquer arribaria a l'11,92%.

L'ocupació generada pel Sistema Agroalimentari i Pesquer suposa el 13,24 % de l'ocupació generada per l'economia valenciana.

1. INTRODUCCIÓ

Les activitats econòmiques es poden agrupar de distintes maneres. En la seua obra *Les condicions del progrés econòmic* de 1940, Colin G. Clark, per a subratllar la connexió entre la renda nacional i les transaccions econòmiques, va diferenciar dins d'una economia nacional tres agrupacions específiques d'activitats econòmiques:

- Producció primària, que comprendria l'agricultura, l'explotació forestal, la ramaderia, la caça i la pesca.

- Producció secundària o manufacturera, que agrupava la mineria, l'energia, la indústria i la construcció.

- Producció terciària o serveis, que arrebegava el comerç, el transport i les altres activitats.

Després de la II Guerra Mundial van emergir diversos organismes internacionals i la necessitat d'harmonitzar els comptes econòmics dels distintos països va cristal·litzar amb distintos acords internacionals en el marc de la Unió Europea, en 1970, es va publicar el document Sistema Europeu de Comptes Econòmics Integrats (SEC), que serà l'antecedent de l'actual SEC 2010, aprovat pel Reglament (UE) 549/2013.

Al nostre país disposem de la CNAE-2009 (Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques), aprovada pel Reial decret 475/2007, de 17 d'abril, que constitueix l'adaptació a Espanya de la NACE-Rev.2 de la Unió Europea que, al seu torn, és desplegament de la CIIU-Rev 4 (Classificació Industrial Internacional Uniforme) de l'Oficina Estadística de les Nacions Unides.

D'acord amb aquesta sistematització, el sector agrari o primari estaria inclòs en la secció A. Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca, i la indústria agroalimentària, en la secció C, divisió 10, 11 i 12, alimentació, begudes i tabac.

El Ministeri d'Agricultura i Pesca, Alimentació i Medi Ambient va publicar en la sèrie Agrinfo, núm. 23 el document titulat *La contribució del sistema agroalimentari a l'economia espanyola: una proposta metodològica*, a l'octubre de 2013. Allí s'explicita que el terme Sistema Agroalimentari (SAA) apareix per primera vegada en el *Tractat d'Economia Agroalimentària* de L. Malassis en 1979. Aquest mateix autor, en 1996, definiria el Sistema Agroalimentari com el conjunt d'activitats que concorren a la formació i a la distribució de productes alimentaris i, en conseqüència, al compliment de la funció de l'alimentació humana en una societat determinada. Amb això identifica tres grups d'activitat econòmica del sistema agroalimentari: el sector agrari (que inclou els proveïdors d'inputs i serveis), la indústria agroalimentària, el transport i la distribució alimentària.

En molts països europeus la participació de l'agricultura en les seues respectives economies no aconsegueix, ni tan sols, el dos per cent, i la mitjana del VAB de l'agricultura dels vint-i-huit països de la UE se situa en l'un i mig per cent del conjunt de la seua economia, d'acord amb la informació d'EUROSTAT. A Espanya i a la Comunitat Valenciana, l'agricultura a penes significa el dos i mig del total de riquesa que genera la seua economia, segons les dades de la Comptabilitat Regional d'Espanya per a 2016.

El Ministeri d'Agricultura i Pesca, Alimentació i Medi Ambient en el mencionat número 23 de la Sèrie Agrinfo va publicar una metodologia per a la determinació del VAB del SAA i poder determinar així la seua participació en l'economia nacional. Per a l'exercici econòmic de 2009 el Ministeri va determinar que el VAB del SAA suposava el 9,0 % del VAB total de l'economia espanyola, considerant també els aliments importats i generava 2,3 milions d'ocupacions, és a dir el 12,2 % dels ocupats a Espanya aqueix any. En 2011 la relació VAB_SAA sobre el total de l'economia arribava al 9,6 %, xifra que se situaria en el 10,3 % en 2014, segons l'actualització feta pel dit Ministeri i publicada en el número 27 d'aquesta Sèrie Agrinfo a l'agost de 2016. En aquesta última actualització es realitzava una estimació per a sumar el subsector pesquer, absent en les estimacions anteriors, la qual cosa elevaria l'aportació del Sistema Agroalimentari i Pesquer espanyol al PIB nacional en 2014 a l'11,1 %.

2. ANTECEDENTS VALENCIANS

La Conselleria d'Agricultura, de la Generalitat Valenciana, va ser pionera en aquest tipus d'anàlisi. En 1999 la Conselleria d'Agricultura publica un estudi sobre el Sector Agroalimentari, encarregat al professor de la Universitat Politècnica de València, José María García Álvarez-Coque, basat en les Taules Input-Output de 1990 (TIO-90) de l'Economia de la Comunitat Valenciana. En el dit estudi defineix el Complex Agroalimentari Valencià (CAV), com el compost per dos subsectors: Agricultura i Pesca, i la Indústria d'Aliments Begudes i Tabac (IABT).

Així mateix defineix com a Sistema Agroalimentari Valencià (SAV) la suma del Complex Agroalimentari Valencià (producció primària + agroindústria), el Comerç Agroalimentari i el Transport Agroalimentari.

Les conclusions a què s'arriba estableixen que la participació del SAA en l'economia valenciana, tant en relació al VAB com en l'ocupació total del Sistema Agroalimentari Valencià representa el 12,5 % i del 17,1 %, respectivament utilitzant les dades de la TIO de 1990.

Quadre 1. Sistema Agroalimentari Valencià (TIO-90)

Subsector	Participació en el VABapm de la CV (%)	Participació en l'ocupació total de la CV (%)
Agricultura i Pesca	3,5	7,6
Indústria d'ABT	4,4	3,3
Total Complex Agroalimentari	7,9	10,9
Comerç Agroalimentari	3,6	5,2
Altres branques	1,0	1,0
Total Sistema Agroalimentari	12,5	17,1

Font: *El Sector Agroalimentari Valencià en les Taules Input-Output de la C. Valenciana 1990.*
J. M^a. García i M. Enguïdanos.

La Real Acadèmia de Cultura Valenciana, en 2004, va publicar el llibre: *El Sector Agroalimentari Valencià i l'Ampliació Europea*, del mateix autor, el professor José Mª García Álvarez-Coque. En aquest s'actualitzen les anteriors conclusions amb dades de les TIO de 1995. Per a aqueix any els indicadors de VAB i ocupació se situarien en el 9,4 % i 15,0 % respectivament.

Quadre 2. Sistema Agroalimentari Valencià (TIO-95)

Subsector	Participació en el VABacf de la CV (%)	Participació en l'ocupació total de la CV (%)
Agricultura i Pesca	3,9	6,9
Indústria d'ABT	2,7	2,9
Total Complex Agroalimentari	6,6	9,8
Comerç Agroalimentari	2,2	4,7
Altres branques	0,6	0,5
Total Sistema Agroalimentari	9,4	15,0

Font: José María Álvarez-Coque TIO-CV95. Elaboració pròpia de l'autor.
El Sector Agroalimentari Valencià i l'Ampliació Europea.

3. RESULTATS

Conscients de la necessitat d'actualització de les dades, el Servei de Documentació, Publicacions i Estadística Departamental, de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, al desembre de 2016, va elaborar una aproximació, i va adoptar la metodologia explicitada pel Ministeri. D'aquesta manera, utilitzant les dades consolidades dels Comptes Econòmics de l'Agricultura de 2014, així com les de l'Enquesta de Població Activa (EPA), la Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE), l'Enquesta Industrial d'Empreses (EIE) i l'Enquesta Anual de Comerç (EAC) i de Serveis (EAS) de l'INE i l'Enquesta Permanent de Transport de Mercaderies per Carretera (EPTM) del Ministeri de Foment d'aqueix any, s'obtenen les conclusions, per al Sector Agroalimentari Valencià, considerant les importacions, que es presenten en el quadre següent:

Quadre 3. Aportació del Sistema Agroalimentari a l'economia CV (2014)

Subsector	Participació en el VABacf de la CV (%)	Participació en l'ocupació de la CV (%)
1. Inputs i servicis per a producció agrària i alimentària	1,06	0,22
2. Producció agrària	2,42	2,91
3. Indústria Agroalimentària	2,85	2,05
4. Transport d'inputs, productes agraris i agroalimentaris	0,95	2,14
5. Distribució, intermediaris i comerç a l'engròs i al detall productes agroalimentaris	4,20	5,79
Total Sistema Agroalimentari	11,48	13,11

En els quadres 4 i 5 s'ofereixen les dades per a la Comunitat Valenciana i per a Espanya. Si bé cal matisar que les dades que ací es publiquen per als agregats nacionals són una actualització de les publicades en l'informe Agrinfo núm. 23, a l'haver publicat l'INE noves informacions dels agregats a escala nacional.

Quadre 4. Aportació del Sistema Agroalimentari (SAA) a l'ocupació 2014

	C Valenciana		Espanya	
	Ocupats	%	Ocupats	%
<i>Indústria inputs i serveis agr. i ind. alim.</i>	3.978	0,22	39.777	0,23
<i>Producció agrària</i>	52.472	2,91	677.600	3,91
<i>Indústria agroalimentària</i>	36.953	2,05	464.961	2,68
<i>Transport i emmagatzemament agroalimentari</i>	38.517	2,14	277.101	1,60
<i>Distribució alimentària</i>	104.235	5,79	930.670	5,37
TOTAL SAA	236.155	13,11	2.390.109	13,78
Pesca i silvicultura	2.328	0,13	58.200	0,34
Indústria (*)	262.247	14,56	1.914.939	11,04
Construcció	102.200	5,67	993.500	5,73
Serveis (*)	1.197.970	66,52	11.987.452	69,12
TOTAL ECONOMIA	1.800.900	100,00	17.344.200	100,00

(*) Minorats en les quanties obtingudes en les fases o activitats relacionades amb el sector agroalimentari

Quadre 5. Aportació del Sistema Agroalimentari (SAA) al VAB 2014

	C Valenciana		Espanya	
	Milions €	%	Milions €	%
<i>Indústria inputs i serveis agr. i ind. alim.</i>	941,53	1,06	10.880,35	1,15
<i>Producció agrària</i>	2.138,94	2,42	22.995,92	2,44
<i>Indústria agroalimentària</i>	2.523,02	2,85	26.564,97	2,81
<i>Transport i emmagatzemament agroalimentari</i>	837,54	0,95	7.870,43	0,83
<i>Distribució alimentària amb importacions</i>	3.719,20	4,20	29.537,79	3,13
<i>Distribució alimentària sense importacions</i>	2.695,03	3,05	21.403,86	2,27
TOTAL SAA amb importacions	10.160,23	11,48	97.849,46	10,37
TOTAL SAA sense importacions	9.136,06	10,32	89.715,53	9,51
Pesca i silvicultura	124	0,14	2.475	0,26
Indústria (*)	13.563	15,33	133.937	14,19
Construcció	5.689	6,43	53.524	5,67
Serveis (*) amb importacions	58.965	66,63	655.994	69,51
Serveis (*) sense importacions	59.989	67,78	664.128	70,37
VALOR AFEGIT BRUT TOTAL ECONOMIA	88.502	100,00	943.779	100,00

(*) Minorats en les quanties obtingudes en les fases o activitats relacionades amb el sector agroalimentari

Els resultats són comparables quant a les macromagnituds d'ocupació, però no els resultats de VAB dels quadres 1 i 2 amb els resultats dels quadres 3, 4 i 5, per quant a la metodologia seguida per a estimar les fases 1, 4 i 5 (inputs i serveis, transport i comerç i distribució) ha sigut diferent, i són vàlides, als efectes comparatius i d'anàlisi d'evolució les dades de VAB del sector primari i de la indústria alimentària.

De forma anàloga a l'estimació del Sistema Agroalimentari, el Ministeri d'Agricultura i Pesca, Alimentació i Medi Ambient, en el document d'Anàlisi i Prospectiva Sèrie Pesca nº2 d'octubre de 2014, va calcular que la contribució del Sistema Pesquer a Espanya aconseguiria els 7.841 milions d'euros. Tenint en compte que la Comunitat Valenciana representa el 5% del valor de la pesca desembarcada i l'aqüicultura d'Espanya, la contribució del Sistema Pesquer a l'economia de la Comunitat Valenciana s'estima en 392 milions d'euros, el que suposa el 0,44% de l'economia valenciana.

ANÀLISI PER FASES DEL CÀLCUL DEL VAB DEL SAA

1. Indústria d'inputs i serveis agraris i agroalimentaris

Els productes facturats al sector primari i a la indústria agroalimentària per:

- Inputs procedents de fora del sector = carburants i combustibles, productes químics i farmacèutics, plàstics, metalls, productes del paper, maquinària i equips, gestió de residus, entre altres.
- Serveis prestats = financers, d'intermediació, assegurances, serveis veterinaris, publicitat, entre altres.

2. Sector primari

El VAB del sector agrari és publicat anualment pel Servei de Documentació, Publicacions i Estadística Departamental, de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, en el capítol 12 de l'Informe del Sector Agrari Valencià que conté els Comptes Econòmics de l'Agricultura.

3. Indústria agroalimentària

El VAB de la indústria d'aliments, begudes i tabac.

4. Transport de productes agraris i agroalimentaris

- Serveis prestats al sector agrari i a la indústria agroalimentària. La facturació d'aquesta subfase es compara amb la facturació total d'aquests mateixos serveis al total de l'economia, i s'obté el percentatge que s'aplica al VAB del sector del transport i emmagatzematge.
- Serveis per al comerç d'aliments al consumidor final. Es calcula la facturació de serveis de transport a tot el sector del comerç a l'engròs i al detall. Posteriorment, de l'Enquesta Anual de Serveis (INE) s'obté la importància del comerç agroalimentari respecte al comerç total en termes de volum de negoci, assumint que aplica igualment al transport.

5. Comerç i distribució de productes agraris i agroalimentaris

El VAB de totes les activitats de comerç a l'engròs i al detall està disponible en els Comptes Nacionals (CNAE 45-47). A aquest VAB s'aplica el percentatge que representa el comerç agroalimentari sobre el total del comerç.

 El Sector Agroalimentari Valencià i l'Ampliació Europea. Real Acadèmia de Cultura Valenciana. José Mª García Álvarez-Coque i altres (2004).

 El Sector Agroalimentari Valencià en les Taules Input-Output de la Comunitat Valenciana 1990. J.Mª García Álvarez-Coque i M. Enguídanos Ed. CAPA (1999).